

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Controversiarum Inter Principes Cathedras Divi Thomæ Doctoris Angelici, Et Scoti Doctoris Svbtilis

Stümmel, Friedrich

Coloniæ Agrippinæ, 1680

Quæst. I. Quid nomine distinctionis virtualis intrinsecæ veniat
intelligendum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84332)

QUAESTIO PRIMA.

Quid nomine Distinctionis virtualis intrinsecæ veniat intelligendum?

SUMMARIVM.

1. Qualiter secundum diversos Auctores distinctio virtualis censeatur vel non censeatur completa. n. 150. & seqq.
2. Auctorum discrepantia in descriptione, quid sit distinctio virtualis. n. 151. & seqq.
3. Distinctio virtualis Recentiorum media inter rationis ratiocinatæ, & Scoti ex natura rei formalem.
4. Constituitur ab aliquibus in capacitate componendi contradictoria omnem conceptum an-
- tevertente, ab aliis in quadam æquivalentia ab aliis denique in quadam sicutate, non per æquivalentiam explicata, sed per insitam quandam perindenteratem, quæsitatem, ac sicutitatem. n. 151. & 152.
5. Singularis acceptio virtualis distinctionis apud nominales. n. 153.
6. Corollarium $\left\{ \begin{array}{l} \text{primum} \\ \text{secundum} \\ \text{tertium} \end{array} \right\}$ de distinctione virtuali.

§. I.

Quæ sit notio distinctionis virtualis apud Thomistas.

150 **D**istinctio virtualis intrinsecæ non explicatur eodem modo apud Auctores, sed aliter & aliter, in hoc tamen conveniunt, quod distinctio virtualis, imò & *Scotistarum* ex natura rei formalis versetur inter plures ejusdem rei perfectiones, secundum multos autem præsertim Thomistas illa non actualiter à parte rei & antecedenter ante omne opus intellectus in esse distinctionis censeatur completa, quia non ex eo attendi debet, quasi re ipsa ante opus intellectus reperitur in una re pluralitas formalitatum, quarum una non sit alia, sed fundamentaliter tantum, quatenus res eadem intellectui objecta ob substantialem quandam latitudinem ac intrinsecam eminentiam ejus præstat intellectui occasionem distinguendi in ipsa plures perfectiones per plures conceptus inadæquatos ad illas terminatos, quamobrem hæc distinctio in esse distinctionis nequit dici actualis & completa, sed virtualis seu eminentialis & inchoata, quæ compleri petit per intellectum inadæquatè concipientem, quo pacto aliter nuncupari solet distinctio rationis ratiocinatæ, seu cum fundamento in re, id est, quæ non compleatur nec exeat in actum per aliquam intellectus operationem, nisi super fundamentum præstabiliter multum ad diversos conceptus cauendos in intellectu inadæquatè concipiente.

151 **A**lter distinctio virtualis intrinsecæ ab aliis in ordine ad quosdam speciales terminos concipitur, attamen sine dependentia suæ actualitatis ad intellectum, ita ut in ordine ad contradictoria se perinde habeat ante opus intellectus ac si realiter distinguerentur, unde & vocatur Thomisti distinctio realis virtualis seu realis virtualiter, & distinctio realis æquivalenter, sed neque hæc

Tractat. Prelim. R. P. Summelii.

eodem modo, sed à variis variè proponitur, ut vagentur extra ordinem hujus distinctionis ad distinctionem rationis ratiocinatæ, ut statim, aliqui cum Cajetano de Ente & Essentia Tract. 7. c. 6. q. 12. volunt esse virtutem in objecto, ut possit intelligi pluribus conceptibus. Durandus eam vocat distinctionem fundamentalem. Capreolus aptitudinalem ac potentialem. Henricus radicalem. Sylvester originalem & causalem. Alii, ut Paludanus 1. d. 8. q. 1. art. 4. esse distinctionem rationis inchoatam seu vim motivam & terminativam intellectus, sed hæc descriptio quam idè plurimi distinctionem rationis ratiocinatæ appellant, planè coincidit cum descriptione prima seu distinctione rationis ratiocinatæ, sicut & si non ad connotata extrinsecæ sit referenda illa Theophili Raynaudii in Theologia naturali d. 6. q. 2. art. 2. n. 79. & 80. dicentis, distinctionem virtualement esse tantam perfectionem antecedentem intellectui, ut ob eminentialem & virtualement multiplicitatem creaturarum perfectiones in se adunantem possit ab intellectu creato concipi ut multiplex, & quod fundamentum tantum erat virtualiter multiplex, actuali autem multiplicitate conceptum evadere multiplex objectivè, eodem vergit descriptio Fasoli 1. p. q. 3. art. 7. dubit. 4. n. 15. dicentis: non concipere totam entitatis plenitudinem, quæ est in objecto indivisibiliter à parte rei, redundat in perfectionem objecti & in imperfectionem cognoscentis, qui propter nimiam intelligibilitatem objecti non habet proportionatam vim concipiendi unico actu, quidquid in se indivisibiliter est, & idè ut virtualis distinctio est in objecto & in intellectu est distinctio rationis ratiocinatæ.

Julius Cæsar Recupitus 1. 3. de Deo uno q. 4. c. 16. ait, distinctionem virtualement ef-

H

se il-

se illam, quæ virtute continet actualem in creaturis repletam, aut possibilem, quatenus participare possunt de perfectione divinâ non participando eam totam, reali aut intentionali participatione. Nam cum illa sit infinita, imparticipabilis est adæquate à creatura, excedit enim omne ens creatum & creabile, ita ut nullum aggregatum creaturarum, ne per participationem quidem possit adæquari Divinæ infinitati sive in essendo sive in cognoscendo. Sed hac descriptione potius explicatur distinctio virtualis extrinseca, quæ est per connotata, virtus siquidem & capacitas continendi omnem distinctionem actualem vel possibilem in creaturis repletam,

quatenus participant de perfectione divinâ, non participando eam totam reali aut intentionali participatione, & consistit in eo quod dicat & connotet res creatas & participantes realiter distinctas, agitur autem in proposito de distinctione virtuali intrinseca, hinc quia essentialiter præexistit in Deo esse intra se quoddam participabile, quàm actu participari à creaturis, Deus enim non est participabilis, quia res creatæ sunt illius participativæ, sed econtra idè creaturæ sunt Dei participativæ, quia Deus est participabilis, intrinseca illa distinctio virtualis non à connotatis, sed ab esse Dei intrinseco, pendenda erit.

§. II.

Quæ sit notio distinctionis virtualis apud Recentiores.

151
Neoteri-
corum di-
stinctio
virtualis
declara-
tur &
variè de-
scribitur.

Alii itaque aliam hujus virtualis distinctionis notionem dant, voluntque illam esse mediam inter distinctionem rationis ratiocinatæ & formalem Scoti, & quidem nonnulli illam constituunt in capacitate supportandi contradictoria sic à Bernal de Quieros in selectis disp. de Deo disp. 15. describitur, quod sit capacitas ad salvanda prædicata contradictoria ex natura rei independenter ab intellectu. Honoratus Faber l. 1. Metaph. de fin. 11. & 12. ita illam describit: distinctio virtualis est qua non res ab re, sed virtualitas à virtualitate distinguitur. Ricardus Lynceus postquam l. 1. Metaph. Tract. 3. c. 2. dixerat, non tam esse distinctionem veram & actualem, quàm talis distinctionis virtutem & æquivalentiam. l. 2. Metaph. Tract. 4. c. 1. ait: virtualis intrinseca distinctio omnem conceptum antevertit, & ex parte rerum reperitur, ac tum locum habet, cum eadem res realiter & formaliter ex natura rei habet aptitudinem ad prædicata contradictoria, qualiacunque sint. Eodem passu incedit Arriaga d. 5. Log. sect. 1. subsect. 1. n. 3. dicens: virtutalem distinctionem non esse propriè distinctionem, sed æquivalentiam distinctionis veram ac realem, & propterea, inquit, dicimus distinctionem virtutalem, seu in virtute, fate-murque libenter eam à parte rei dari esseque distinctionem realem virtualiter. Martinus Esparza in QQ. de Deo uno & Trino q. 4. art. 2. distinctio virtualis intrinseca, inquit, est identitas realis conjuncta cum discrepantia intrinseca identificatorum, quoad aliquod prædicatum. Sebastianus Izquierdo in Pharo scientiarum d. 13. q. 6. n. 131. asserit, distinctionem hanc idè appellari virtutalem, quia in ordine ad sufferenda prædicata contradictoria sine repugnantia, eadem res indivisibilis dicitur æquivalere pluribus atque adèd virtualiter esse plures. n. 137. autem ait: distinctio virtualis revera & absolūtè loquendo non est distinctio, sed æquivalentia distinctionis, quo sit ut citra omnia prorsus incommoda secum af-

ferat secum commoda distinctionis. Deinde n. 138. conferendo cum distinctione reali & formali Scotica, subjungit: plus autem valet distinctio virtualis quia æquivaleret reali salva simplicitate: Scotistica autem sola distinctione formali niti-tur, quæ ex una parte insufficiens est, ex altera minuit simplicitatem.

Alii nonnulli paulò aliter de illa loquuntur constituentes illam in quadam sicutitate, quam explicant non per æquivalentiam, plurium se-orum reperibilium, sed per intrinsecam quandam perindeitatem & aptitudinem quandam ac quæsitatem, id est, per perinde se gerere ac si, vel per simpliciter perinde se habere, vel per quasi, ac si &c. esset distinctum, sic v. g. Palumbus in p. p. D. Thomas in Scholastico certamine c. 4. ait: sicut ex parte rei Essentia Divina est Paternitas & Filiatio, ita non prout est Essentia constituit Patrem, & illum à Filio distinguit, sed ut est Paternitas, & non Filiatio, hujusque dans rationem, subdit: totum id nascitur ex una infinitate Divinitatis, quæ præstat hæc omnia ac si in illa respectu sui essent diversæ rationes à parte rei, & c. 4. Deus intellectu intelligit & non voluntate, non quod à parte distinguantur intellectus & voluntas Dei, sed quia intellectu intelligit secundum rationem intellectus ac si intellectus esset ratio quædam determinata & à voluntate distincta &c. hanc perindeitatem virtutalem Honoratus Faber l. cit. exponens ait: virtualitas est ratio in objecto, quæ revera est eadem realiter cum alia, in ordine tamen ad prædicata contradictoria perinde se habet ac si distinguerentur realiter ab illa.

Martinus Perez d. 6. de Deo Trino sect. 2. distinctio virtualis, quæ non reperitur in creatura creata aut creabili, sed solum in Deo, per quam ipse Deus in se habet prædicata contradictoria sub uno conceptu, ac sub alio, ita ut in re ac in ordine ad suum intrinsecum esse, ita se Deus gerat, ac si esset compositus ex duobus entibus realiter distinctis, & paulò post: Unitas Natura ita est absoluta & communis sibi Trinitati ac si non esset

152
Nova il-
lius de-
scriptio
per si-
cilitatem
quandam.

esset idem realiter cum relatione. Relatio autem ut relatio personalis ita caret communitate & est incommunicabilis ac si non esset idem realiter cum Essentia. Unde hac distinctio fundat predicata Quasi contradictoria in ordine ad se. Sic Tho-

mas Comptonus disp. 22. distinctio virtualis in Divinis ob eminentiam Essentiae & perfectionum Divinarum, ita efficax est, ut fundare possit, quasi contradictoria.

§. III.

Notio distinctionis virtualis apud quosdam Nominales.

153 **P**raeter has acceptiones distinctionis virtualis, alia quaedam singularis reperitur apud Nominales 1. d. 2. & d. 8. & 16. ibi enim Occam, Gabriel, Major, Arimminensis, Marfilus inter Essentiam & Personalitates Divinas admittunt distinctionem quandam ante opus intellectus, non realem sed virtutalem, sive ut loquuntur aliqui eorum

formalem à parte rei. Hanc autem in hoc aiunt consistere: quod duo termini verè & realiter identificantur à parte rei, & tamen non quidquid est idem realiter cum uno, est etiam idem cum altero, sed eorum unus latius patet & alicui identificatur, à quo alter distinguitur.

Confectarium primum.

154 **E**X quibus habetur primò quosdam Auctores, ut quinque primi allati n. 151. cum aliis constituere distinctionem virtutalem aut in capacitate & aptitudine quadam ad salvanda contradictoria, vel in quadam sicutitate & aequivalentia distinctionis jam explicata; alii autem constituunt illam, nescio, in qua amphidexia quadam perindeitate ut Palumbus, Perez & alii, qui licet il-

lam perindeitatem confundunt cum distinctione virtuali in aequivalentia constitutam ac promiscuè de una ac de altera loquuntur, esse tamen eandem utriusque rationem an meritò dubitari possit, infra suo loco, hic sufficiat cognoscere, in quo generatim Patroni huius distinctionis vim figant & nervum ad elidenda contradictoria.

Confectarium secundum.

155 **S**ecundò colligitur aliam esse distinctionem virtutalem, de qua fermocinantur Auctores citati, ab illa, quam alii confundunt cum quorundam Thomistarum fundamentalis seu potentialis, capiendò eam pro ipsa virtute vel eminentia rei quæ continet plures perfectiones seu proprietates in inferioribus dispersas, quomodo in sole continetur virtus calefactiva & illuminativa, quæ virtutes in igne important qualitates inter se diversas realiter, quare dicimus solem esse virtualiter & eminenter ignem, vel aliam causam particularem, quia producit eosdem effectus, quos diversæ particulares producere possunt, hoc eodem sensu dicimus sensum internum esse virtualiter ac eminenter omnes sensus externos, quia unus & idem sensus internus omnia attingit objecta, quæ singuli sensus externi; quia ergo eadem Solis Essentia sive lux solaris, velut una eademque res indivisibiliter aequivalet pluribus, quæ in sole aequivalentes sunt distinctionem creatam, id est, ita se habent virtualiter ac si

realiter distincta forent, & hæc aequivalentia, qua res in una virtute, continet plures virtutes, & plurium virtutum effectus, non solum datur in Divinis, v. g. inter Attributa Divina, quæ utut unica realitas, secundum hos Auctores eminenter continent plures virtutes, sed & in ipsis reperitur creatis, ut patet in hoc ipso exemplo de Solis Essentia continente radicalem virtutem illuminandi & calefaciendi, & quia varii distinctionem suam virtutalem mediam inter Scoticam & rationis ratiocinatæ in Divinis solum admittunt, hinc aliqui ut Perez l. c. duplicem agnoscit distinctionem virtutalem, unam in creatis statim explicatam, aliam supra explicatam in Divinis, hanc ultimam Arriaga 1. p. d. 42 sect. 5. vocat majorem, & à nullo Catholico posse negari, quod idem affirmat d. 5. log. sect. 2. subsect. 2. ad initium. Perez autem incitulat illam, quod sit altior & nobilior, quæ non reperiatur in natura creata vel creabili. &c.

Confectarium tertium.

*Distinctio
virtualis
non est
distinctio.*

A Bundè itaque habetur ex dictis, quod nomine distinctionis virtualis modernorum non debeat in Divinis censi distinctio aliqua in potentia, quæ exeat in actum per operationem intellectus, certum enim est, cum ista distinctio potentialis non est actu, sed actuanda sit accedente aliquo opere intellectus, & tamen ante opus intellectus datur in Deo Patre, communicatur & non communicatur, quod illa de uno etiam virtualiter indistincto verificari non possint, quare nullatenus distinctio virtualis intrinseca erit desumenda per potentialitatem ad æquivalendum pluribus seorsim reperibilibus, sed revera talem æquivalentiam juxta illos ita habeat distinguendi, ac si essent actu realiter distincta, & licet virtualis distinctio non sit propriè distinctio, quia, inquit Perez supra cit. distinctio virtualis non est absolute distinctio, sed est absolute non distinctio, ut virtualiter homo non est simpliciter homo, sed simpliciter non homo, & Ricardus Lynceus l. c. distinctio virtualis non tam distinctio vera & actualis est, quam talis distinctio- nis virtus & æquivalentia est. Sebastianus Izquierdo: distinctio virtualis revera & absolute loquendo, non est distinctio. Idem tenet Arriaga supra d. 7. Log. sect. 1. subf. 1. in fine & rectè, quia virtualiter distincta nequeunt dici distincta absolute, hoc tamen non obstante, aiunt æquivalenter distingui esse ita se reapse habere virtualiter, ac si distincta forent formaliter, non in potentia solum.

*Notanda
doctrina
de distin-
ctione
virtuali.*

Unde finaliter, quia Thomistarum distinctio virtualis admittitur non minùs in creatis, quam in Divinis, addo notanter advertendum ex Mafrio d. 6. Metaph. q. 12. circa finem quæst. in creatis non semper verum esse, quomodo verum est in Divinis v. g. de Essentia & Relationibus, de prædicatis Dei quidditativis & transcendentalibus &c. quod extrema hujus distinctionis semper habeant esse actu in re, in qualic distinguuntur, licet non sint actu distincta, unde & existentia eorum est actualis, sola verò distinctio & pluralitas eorum est virtualis

& eminentialis, sic cum distinguimus substantiam Dei à spiritu, seu vita intellectuali, Essentiam Dei ab existentia &c. à parte rei in Deo reperiuntur illa prædicata, quæ intellectus in diversas partitur quasi formalitates objectivas non quod det illis existentiam, sed distinctionem, in creatis econtra contingere potest, quod etiam ipsa extrema hujus distinctionis contineantur virtualiter tantum in re sic distincta, adeoque sic continentur non solum quoad distinctionem & pluralitatem, sed & quoad existentiam & entitatem v. g. calor & siccitas contenta in sole virtualiter, tam quoad existentiam, quia non existunt à parte rei actualiter in sole, quia sol non est formaliter calidus & siccus, quam quo ad pluralitatem, quomodo quoad gradus transcendentales & prædicata Dei quidditativa pluralitatis continentia virtualis concedenda est in Divinis, secus est quoad continentiam virtualem distinctorum. Ex quibus patet, duplicem modum assignari posse distinctionis virtualis Thomistarum unus, quo sola distinctio est virtualis, non autem continentia distinctorum; alter est, in quo tam distinctio, quam continentia distinctorum est virtualis, apud eos tamen Auctores loquendo de virtute distinguendi, quam in solis Divinis admittunt, & negant in creatis, eamque ante opus intellectus in pura constituunt æquivalentia, aliter discurrendum erit, quia revera Thomistica distinctio virtualis, quæ plurificantur prædicata quidditativa Dei &c. completur per negotium intellectus, à quo non dependet illa virtualis Recentiorum, ut visum est supra. Ideoque Dixi apud eos tamen Auctores &c. quia ut rectè notat Ricciolius c. 7. de Distinct. n. 78. art. 3. eorum qui de hac distinctione scribunt, tres dantur classes, una est quæ concedit illam in Deo & creaturis. Secunda eorum, qui illam admittunt in solo Deo. Tertia classis est eorum, qui illam inficiantur, tam in Deo, quam in creaturis. Ricciolius cit. multos refert, quem vide l. c.

QUAESTIO SECUNDA.

An detur Distinctio virtualis intrinseca Thomistica seu fundamentalis, id est, fundata in eminentia rei sive Divinæ sive creatæ, sine actualitatis suæ dependentia ad intellectum, eaque verè obtineat vim præstandi sine vera distinctione, quod præstaret distinctio vera, & satisfaciat contradictoriis fide credendis?

S U M M A R I U M.

1. Distinctionis fundamentalis seu virtualis apud Thomistas quanta sit amplitudo. n. 158.
2. Refutatur per totam quæst.
3. Contradictio & distinctio sibi commensurantur. n. 160.
4. Termini primi principii sunt affirmatio & negatio. ibid.
5. Fundamentalis Thomistica non est veri nominis distinctio. n. 161.
6. Causa virtualiter continet plures effectus, ergo virtualiter com-